

materiały z badań

WIOLETTA KAMIŃSKA¹

DOŚTĘPNOŚĆ INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU NA OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE – ZRÓŻNICOWANIE PRZESTRZENNE

Streszczenie: Celem pracy było określenie dostępności wybranych instytucji otoczenia biznesu (IOB) na obszarach wiejskich w Polsce. Jako miernik dostępności przyjęto liczbę IOB na 100 podmiotów gospodarczych wpisanych do systemu REGON oraz ich liczbę na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Badaniem objęto wszystkie gminy wiejskie oraz część wiejską gmin miejsko-wiejskich. Do analizy włączono również miasta do 10 tys. mieszkańców. Do instytucji otoczenia biznesu zaliczono podmioty reprezentujące: działalność pocztową i kurierską, usługi finansowe, obsługę nieruchomości, działalność prawną-księgową, reklamową i badanie rynku oraz działalność związaną z administracyjną obsługą biura. Na podstawie badań stwierdzono, że dostępność instytucji otoczenia biznesu na obszarach wiejskich w Polsce była niska, niezależnie od przyjętego miernika. Około jednej trzeciej gmin odznaczało się niską lub bardzo niską dostępnością, a tylko ok. 8% jednostek przestrzennych cechowało się bardzo wysoką i wysoką dostępnością. Gminy miejsko-wiejskie charakteryzowały się wyższą dostępnością IOB niż gminy wiejskie. Wiejskie obszary o charakterze polifunkcyjnym cechowały się wyższą dostępnością IOB niż obszary o charakterze monofunkcyjnym.

Słowa kluczowe: instytucje otoczenia biznesu, dostępność, obszary wiejskie

WSTĘP

Procesy transformacji ustrojowej, integracji europejskiej oraz globalizacji wykreowały w Polsce nowe zasady funkcjonowania regionów i jednostek administracyjnych różnego szczebla. Podstawą ich rozwoju stała się konkurencyjność rozumiana jako zdolność poszczególnych jednostek do generowania relatywnie wysokich dochodów i do zapewnienia mieszkańcom wysokiego i stale rosnącego standardu życia [*Globalisation and Competitiveness...* 1996; *European competitiveness...* 2001]. Podstawowym

---

¹ Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach (e-mail: wioletta.kaminska@ujk.edu.pl).

elementem kształtującym konkurencyjność regionów okazał się rozwój przedsiębiorczości, której atrybutem było powstawanie zróżnicowanych branżowo podmiotów gospodarczych. Podmioty te tworzyły nowe miejsca pracy, stwarzały szanse dywersyfikacji i zwiększenia dochodów ludności, aktywizowały społecznie i gospodarczo jednostki administracyjne, a tym samym wpływały na poprawę poziomu i jakości życia ich mieszkańców.

Budowanie przewagi konkurencyjnej przez m.in. rozwój przedsiębiorczości było szczególnie ważne dla obszarów wiejskich, na których dominowały gorsze niż w miastach warunki rozwoju gospodarczego. Wynikało to zarówno z uwarunkowań przyrodniczych, społecznych, jak i historyczno-politycznych. Wydaje się, że szczególnie monofunkcyjny charakter wsi obowiązujący w Polsce w okresie gospodarki socjalistycznej wpłynął destrukcyjnie na ich sytuację społeczną i gospodarczą na przełomie XX i XXI w. Monofunkcyjność ta polegała na rozwoju prawie wyłącznie funkcji rolniczej przy ostatniej roli funkcji pozarolniczych. Konsekwencją tego była niska jakość kapitału ludzkiego na wsi (odpływ migracyjny osób o wysokich kwalifikacjach formalnych), niższe, w porównaniu z ludnością miast, dochody, a tym samym gorsza jakość życia.

Od początku procesu transformacji stało się widoczne, że utrzymanie rolnictwa jako dominującego, a często jedyne go sektora gospodarczego będzie oddziaływać negatywnie na kondycję ekonomiczną wsi. Dlatego też propagowano zmianę tego modelu na wielofunkcyjny i wzbogacanie struktury gospodarczej obszarów wiejskich o nowe pozarolnicze podmioty gospodarcze. Uwarunkowania prawne [Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej 2004] wywołały dynamiczny rozwój pozarolniczych podmiotów gospodarczych, prowadzonych przez osoby fizyczne. Jak podała Wioletta Kamińska [2011], w 2009 roku na wsi zlokalizowanych było około 764 tys. małych firm (27,1% ogółu). Jednak wskaźnik przedsiębiorczości obrazujący liczbę tych firm na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił 64 i był znacznie niższy niż w Polsce ogółem (105) i w miastach (125). Oznaczało to zdecydowanie wolniejsze tempo procesu różnicowania struktury funkcjonalnej obszarów wiejskich w kraju. Wśród czynników ograniczających rozwój przedsiębiorczości na wsi, w literaturze przedmiotu najczęściej wymienia się: niską jakość kapitału ludzkiego [Kamińska 2011], monofunkcyjność [Gałązka, Mync 1999] oraz niedorozwój infrastruktury finansowej i instytucji wspierania przedsiębiorczości [Dutkowski, Gawlikowska-Hueckel 2000]. Szczególnie ważny wydaje się ostatni czynnik dotyczący niedorozwoju i niskiej dostępności instytucji otoczenia biznesu. Ranga tego czynnika wzrastała ze względu na to, że przedsiębiorcy wśród barier rozwoju aktywności gospodarczej wymieniali skomplikowane i często zmieniające się przepisy prawne oraz brak wiedzy i informacji dotyczących możliwości uruchomienia działalności gospodarczej [por. Bański i in. 2014].

W świetle powyższych uwag celem pracy było określenie dostępności wybranych instytucji otoczenia biznesu (IOB) na obszarach wiejskich. Zmierzano do odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Jakie były różnice regionalne w dostępności IOB na obszarach wiejskich w Polsce?
2. Czy status administracyjny gmin wpływał na dostępność IOB?
3. Czy położenie w poszczególnych regionach kraju było powiązane z dostępnością IOB?

W badaniu przyjęto, że IOB są to instytucje oferujące przedsiębiorcom usługi wspierające rozwój przedsiębiorczości. Pomoc mogła dotyczyć zagadnień związanych z tworzeniem, prowadzeniem i rozwojem firmy². Wymienione instytucje mają za zadanie, z jednej strony, współdziałać z istniejącymi już podmiotami gospodarczymi, z drugiej zaś, wspierać mieszkańców wsi w podejmowaniu nowych inicjatyw gospodarczych. Dlatego jako miernik dostępności przyjęto liczbę IOB na 100 podmiotów gospodarczych wpisanych do systemu REGON oraz ich liczbę na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wady i zalety systemu REGON były już wielokrotnie opisywane w literaturze [por. Kamińska 2006; Rosner 2007]. Mając je wszystkie na uwadze, należy uznać, że w badaniu regionalnych różnic danego zjawiska ewentualny błąd dotyczy wszystkich jednostek przestrzennych w podobnym stopniu.

Badaniem objęto wszystkie gminy wiejskie oraz część wiejską gmin miejsko-wiejskich, przy czym do analizy włączono także miasta do 10 tys. mieszkańców. Do instytucji otoczenia biznesu zaliczono podmioty reprezentujące działalność pocztową i kurierską (dział H-53 PKD 2007), usługi finansowe (K-64), obsługę nieruchomości (sekcja L), działalność prawną-księgową, reklamową i badanie rynku (dział M-69, M-70, M-73) oraz działalność związaną z administracyjną obsługą biura i pozostałą działalność wspomagającą działalność gospodarczą (dział N-82). Nie wliczono natomiast banków oraz urzędów miast i gmin. Jak wskazywali Tomasz Dorożyński i Wojciech Urbaniak [2011], nie mieściły się one w definicji Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

W badaniu wykorzystano podstawowe wskaźniki i współczynniki (średnia arytmetyczna, odchylenie standardowe, współczynnik zmienności, iloraz lokalizacji) oraz metody graficzne w postaci kartogramów.

W pracy przyjęto, że bardzo wysoką dostępnością IOB będą odznaczać się gminy, w których analizowane mierniki (D) będą przyjmować wartości wyższe lub równe średniej (X) plus 2 odchylenia standardowe (S). Pozostałe przedziały ustalono następująco:

- wysoka dostępność – jeśli $X + S \leq D < X + 2S$,
- średnia dostępność – jeśli $X \leq D < X + S$,
- niska dostępność – jeśli $X - S \leq D < X$
- bardzo niska dostępność – jeśli $X - 2S \leq D$.

² W literaturze przedmiotu można znaleźć wiele definicji IOB. W. Burdecka [2004] uważa, że są to instytucje non profit lub przeznaczające zysk na cele statutowe, zgodnie z zapisami w statucie lub równoważnym dokumencie, działające na terenie Polski. Podmioty te powinny posiadać bazę materialną, techniczną, zasoby ludzkie i kompetencyjne, niezbędne do świadczenia usług na rzecz małych i średnich przedsiębiorców. Z kolei eksperci CASE [cyt. za: Górzyński, Pander, Koć 2006] wymienili 11 podstawowych kategorii IOB: 1) jednostki administracji rządowej i im podległe, np. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2) jednostki samorządu terytorialnego, w tym publiczne służby zatrudnienia, instytucje pomocy społecznej, 3) agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, 4) zaplecze badawczo-rozwojowe, m.in. Polska Akademia Nauk, 5) organizacje pracodawców i pracobiorców, np. związki zawodowe, 6) izby i stowarzyszenia producentów, np. izby gospodarcze, przemysłowe i handlowe, 7) instytucje szkoleniowe, konsultingowe i doradcze, niepubliczne instytucje rynku pracy, 8) szkoły wyższe, 9) instytucje wspierające przedsiębiorczość, m.in. inkubatory i akceleratory przedsiębiorczości, podmioty wspierające firmy typu *spin-off* i *spin-out*, parki przemysłowe, technologiczne, naukowo-technologiczne, 10) sieci wspierające przedsiębiorczość i innowacyjność, np. Krajowy System Usług, punkty konsultacyjno-doradcze, 11) instytucje finansowe, np. banki, fundusze inwestycyjne, fundusze pożyczkowe, fundusze venture capital, fundusze poręczeń kredytowych.

ZNACZENIE INSTYTUCJI OTOCZENIA W ROZWOJU MAŁYCH FIRM – PRZEGLĄD LITERATURY

Badania nad rozwojem małych firm cieszyły się dużą popularnością od początku lat 50. XX w.³, ponieważ były uważane za główny stymulator pozytywnych przemian ekonomicznych i społecznych we wszystkich regionach świata. Dodatnią korelację między przedsiębiorczością a poziomem rozwoju gospodarczego wielokrotnie potwierdzono w badaniach, co znalazło odzwierciedlenie w literaturze przedmiotu [m.in. Evans i in. 1989; Carlsson 1992; Audretsch i Thurik 2001; Audretsch i in. 2002]. Przedsiębiorstwa tej wielkości, z jednej strony, tworzyły nowe miejsca pracy, szybko dostosowywały się do zmiennego popytu, były odporne na zjawiska kryzysowe [Cunningham, Lischeron 2000; Salomonsen, Henriksen 2015] oraz poprawiały poziom innowacyjności i konkurencyjności regionu [Wennekers, Thurik 1999]. Z drugiej zaś strony, małe firmy charakteryzowały się krótką żywotnością, były wrażliwe na zmiany w przepisach prawnych i podatkowych oraz na bariery związane z rozpoczęciem działalności gospodarczej [Cromie 1991; Keasey, Watson 1986, 1991]. Jak zauważył Olabisi S. Yusuff [2013] liczba małych przedsiębiorstw funkcjonujących pięć i więcej lat była stosunkowo niewielka, a wskaźnik ich bankructw nadmiernie wysoki, przy czym był on wyższy w państwach rozwijających się aniżeli w gospodarkach rozwiniętych [Marlow 2006]. Dlatego też wielu badaczy podejmowało studia nad czynnikami rozwoju małych przedsiębiorstw. Zwracano przy tym uwagę na indywidualne cechy osób zakładających firmy [Hisrich i in. 1987; Ray 1993; Theo, Chong 2007], sytuację polityczną i gospodarczą danego kraju [Audretsch i in. 2002; Spencer 2003] oraz politykę wspierania przedsiębiorczości realizowaną na różnych szczeblach zarządzania: od krajowego, poprzez regionalny, po lokalny.

Na poziomie krajowym otoczenie biznesu obejmowało instytucje dbające o jakość prawa, w tym podatkowego, uregulowania dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej, wolność ekonomiczną, ochronę prawa własności itp. W badaniach na tym polu szczególne zasługi przypisywano Williamowi J. Baumolowi [1990], który wprowadził takie pojęcia, jak przedsiębiorczość produktywna oraz nieproduktywna. Autor udowodnił, że przedsiębiorczość, w zależności od jakości otoczenia instytucjonalnego (politycznego, ekonomicznego, prawnego), może zostać skierowana w różnych kierunkach. Wysoka jakość tych instytucji może być swojego rodzaju nagrodą dla przedsiębiorców i kierować ich w stronę produktywniej przedsiębiorczości, wpływając tym samym na wzrost gospodarczy. W warunkach, w jakich prawo gwarantowało nienaruszalność własności nieruchomości, sprawiedliwy i zrównoważony system sądownictwa, egzekwowanie umów, osoby kreatywne były bardziej skłonne do produktywnych działań, które tworzyły bogactwo (np. wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań). Natomiast jeśli brakowało silnych instytucji, te same osoby częściej miały tendencje do podejmowania nieproduktywnych działań politycznych i prawnych (np. lobbying). Jak wskazał Russell S. Sobel [2008] takie sytuacje były

³ Badania nad przedsiębiorczością były prowadzone dużo wcześniej, choćby w XVIII i XIX w., np. Cantillon, Say, Mill, Knight.

możliwe, ponieważ struktura instytucjonalna w dużej mierze wpływała na względne korzyści osobiste i finansowe przedsiębiorców. Z kolei z innych badań wynikało, że w państwach o wysokiej jakości otoczenia instytucjonalnego i wolności ekonomicznej wskaźniki PKB *per capita* oraz wzrostu gospodarczego były wyższe w porównaniu z innymi krajami [Cole 2003; Powell 2003], przy czym różnice w poziomie rozwoju gospodarczego uzależnione były od poziomu przedsiębiorczości [Reynolds i in. 1999; Zacharakis i in. 2000].

W układzie regionalnym i lokalnym zadaniem instytucji otoczenia biznesu było m.in. ułatwianie dostępu do źródeł finansowania i profesjonalnych usług upraszczających prowadzenie własnej firmy [Delic i in. 2012]. Jak wynikało z badań, instytucje tego rodzaju miały odmienne znaczenie w poszczególnych fazach rozwoju przedsiębiorstw. Kathryn Watson i in. [1998] stwierdzili, że zwłaszcza na etapie zakładania firmy (*start-up*) wsparcie instytucji otoczenia biznesu było kluczowe dla ich przetrwania i sukcesu ekonomicznego. Autorzy podali, że zdecydowanie więcej porażek zanotowano wśród osób zakładających firmy, które nie korzystały ze wsparcia profesjonalnych instytucji, niż wśród właścicieli, którzy z takich usług korzystali. Autorzy zwrócili uwagę, że w kwestiach opracowywania biznesplanu, badania rynku, promocji firmy, przyszli przedsiębiorcy byli bezradni i bez profesjonalnego wsparcia efekty ich działań nie byłyby zadowalające. Na podobne problemy osób zakładających nowe przedsiębiorstwa wskazywał David Smallbone [1991], badając londyńskich przedsiębiorców.

Nieco później rozpoczęto badania nad przedsiębiorczością i zależnościami między otoczeniem biznesu i rozwojem małych firm w krajach postsocjalistycznych. Wiązało się to z procesami transformacji ustrojowej w tych państwach zapoczątkowanych pod koniec ubiegłego stulecia. Rolą IOB w gospodarkach transformujących się na przykładzie Rosji zajmowali się m. in. Vadim Radaev [2005] i Ruta Aidis i in. [2008], centralnej Europy – Ken Roberts, Changcheng Zhou [2000], David Smallbone, Friederike Welter [2001], Węgier – Leila Webster [1992], Bułgarii – Francesca Pissarides i in. [2003], Chorwacji – Anamarija Delic i in. [2012], a Polski – Wanda Burdecka [2004], Beata Filipiak, Jerzy Ruszała [2009], Tomasz Dorożyński, Wojciech Urbaniak [2011], Joanna Dominiak [2013]. Autorzy wskazywali, że niski stopień rozwoju instytucji otoczenia biznesu korespondował z niskim poziomem rozwoju prywatnej przedsiębiorczości. Ponadto udowodnili, że słabość tych instytucji potęgowała korupcję i biurokrację, co z kolei skutecznie hamowało zakładanie nowych firm i zniechęcało do zachowań przedsiębiorczych [Aidis i in. 2008].

DOŚTĘP PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH DO INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU

W Polsce w 2012 roku do systemu REGON wpisanych było prawie 4 mln podmiotów gospodarczych (tab. 1). Co trzeci z nich zlokalizowany był na obszarach wiejskich, a prawie 70% funkcjonowało w miastach. Podmioty gospodarcze zaliczone do instytucji otoczenia biznesu stanowiły 13,9% ich ogólnej liczby. Jednak ciężenie tego typu firm do miast było silniejsze, niż w przypadku firm reprezentujących inne

branże, bowiem ponad 80% z nich zarejestrowano poza obszarami wiejskimi. Iloraz lokalizacji liczony jako stosunek odsetka firm IOB do odsetka podmiotów gospodarczych ogółem w przypadku wsi był znacznie niższy od 1, co wskazywało na ich niedobór w stosunku do zlokalizowanego tam potencjału gospodarczego.

TABELA 1. Instytucje otoczenia biznesu na obszarach miejskich i wiejskich w Polsce w 2012 roku
TABLE 1. Business support entities in rural and urban areas in Poland in 2012

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów ogółem	%	Liczba IOB	%	Iloraz lokalizacji
Polska	3 975 335	100	551 868	100	1
Miasta	2 733 812	68,8	453 190	82,1	1,19
Wieś	1 241 523	31,2	98 678	17,9	0,57

Źródło: Obliczenia na podstawie BDL.

Source: Calculations based on Local Data Bank.

Przeciętnie na wsi w 2012 roku na 100 podmiotów gospodarczych przypadało prawie 8 IOB i był to wskaźnik znacznie niższy aniżeli w kraju (prawie 14) i w miastach (ponad 16). W układzie przestrzennym wskaźnik ten był zróżnicowany i wahał się od 0 do 38,4. Przyjmując jako kryterium liczbę IOB na 100 podmiotów gospodarczych, obszary wiejskie podzielono na pięć grup o różnej dostępności (tab. 2, rys. 1).

Pierwsza grupa o bardzo wysokiej dostępności, w której analizowany wskaźnik kształtował się powyżej 16, obejmowała 72 gminy.

TABELA 2. Liczba IOB na 100 podmiotów gospodarczych na obszarach wiejskich w Polsce w 2012 roku

TABLE 2. Number of support entities per 100 economic entities in rural areas in Poland in 2012

Liczba IOB na 100 podmiotów (dostępność)	Liczba			Struktura (%)			Iloraz lokalizacji
	gmin	podmiotów ogółem (tys.)	IOB (tys.)	gmin	podmiotów	IOB	
16,0 i więcej (bardzo wysoka)	72	72,5	14,4	3,3	5,8	14,5	2,49
12,0–15,9 (wysoka)	108	127,0	17,3	5,0	10,2	17,5	1,71
8,0–11,9 (średnia)	372	286,0	27,3	17,1	23,0	27,6	1,20
4,0–7,9 (niska)	1168	597,8	35,0	53,8	48,0	35,3	0,74
0,0–3,9 (bardzo niska)	453	162,5	5,0	20,8	13,0	5,1	0,39
Razem	2173	1245,8	99,0	100,0	100,0	100,0	1,00

Źródło: Obliczenia na podstawie BDL, GUS.

Source: Calculations based on Local Data Bank.

Takie jednostki przestrzenne stanowiły nieco ponad 3% ich ogólnej liczby, skupiając ok. 6% podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na wsi i ponad 14% IOB. W tej grupie gmin iloraz lokalizacji był bardzo wysoki i wynosił prawie 2,5,

co wskazywało na znaczną nadreprezentację IOB w stosunku do podmiotów gospodarczych. Trzy czwarte z tych jednostek przestrzennych miało status gmin miejsko-wiejskich, co mogłoby wskazywać, że obecność nawet małego miasta znacznie poprawiała warunki rozwoju przedsiębiorczości (tab. 3). Zdecydowanie najwięcej gmin o bardzo wysokiej dostępności IOB zanotowano w województwach północnych i zachodnich (tab. 3, rys. 1). W województwie dolnośląskim takich gmin było 26, tj. 1/3 ogółu jednostek z pierwszej grupy i ok. 20% gmin należących do tego regionu. Województwo zachodniopomorskie reprezentowało 8 gmin (11% i ok. 8%), a warmińsko-mazurskie 10 jednostek przestrzennych (ok. 14% i 10%). Stosunkowo dużą liczbę gmin o bardzo wysokiej dostępności zanotowano także w województwach wielkopolskim (7) oraz pomorskim (6). W wymienionych pięciu regionach kraju łącznie było ok. 80% jednostek przestrzennych zaliczonych do grupy pierwszej.

TABELA 3. Poziom dostępności IOB w gminach wg ich statusu administracyjnego w Polsce w 2012 roku

TABLE 3. Business Support Entities availability level in communities sorted by their administrative status in Poland in 2012

Dostępność	Liczba gmin			Struktura gmin (%)		
	wiejskich	miejsko-wiejskich	razem	wiejskich	miejsko-wiejskich	razem
Bardzo wysoka	18	54	72	25,0	75,0	100
Wysoka	46	62	108	42,6	57,4	100
Średnia	231	141	372	62,1	37,9	100
Niska	865	303	1168	74,1	25,1	100
Bardzo niska	411	42	453	90,7	9,3	100
Razem	1571	602	2173	72,3	27,7	100

Źródło: Obliczenia własne.

Source: Calculations based on Local Data Bank.

W przypadku regionów zachodnich znaczną liczbę instytucji otoczenia biznesu względem ogółu podmiotów gospodarczych należy tłumaczyć m.in. intensywną współpracą transgraniczną. Jak wskazał Stanisław Ciok [1999, s. 163], współpraca ta obejmowała nie tylko wielokrotny wzrost liczby prywatnych podmiotów gospodarczych, głównie w zakresie handlu i usług, nastawionych na gości z Niemiec, ale również wiele spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Z upływem czasu współpraca ta nabierała coraz bardziej cech zorganizowanej działalności. Służyły temu liczne umowy na szczeblu lokalnym czy regionalnym, np. między miastami czy województwami przygranicznymi. W umowach tych przewidywano m.in. tworzenie izb przemysłowo-handlowych, pośrednictwo między podmiotami gospodarczymi, współpracę w dziedzinie energetyki, w tworzeniu stref wolnocłowych, zagospodarowywaniu przejść granicznych, rozbudowie i budowie stacji benzynowych, moteli, restauracji itp. Natomiast w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego wpływ na powstawanie instytucji otoczenia biznesu miały środki finansowe UE, które były przeznaczone na rozwój tego regionu na długo jeszcze przed wstąpieniem Polski w struktury europejskie (por. np. program SAPARD).

TABELA 4. Gminy o zróżnicowanym dostępie podmiotów gospodarczych do instytucji otoczenia biznesu w Polsce wg województw w 2012 roku

TABLE 4. Communities with a diverse availability of business support entities for businesses in Poland by voivodeships in 2012

Województwo	Liczba gmin o dostępności					
	razem	bardzo wysokiej	wysokiej	średniej	niskiej	bardzo niskiej
Łódzkie	159	0	1	11	94	53
Mazowieckie	279	4	14	39	149	73
Małopolskie	168	1	3	12	96	56
Śląskie	118	1	2	29	72	14
Lubelskie	193	0	0	20	122	51
Podkarpackie	144	0	0	12	89	43
Podlaskie	105	0	2	20	50	33
Świętokrzyskie	97	0	0	8	51	38
Lubuskie	74	5	10	21	29	9
Wielkopolskie	207	7	14	42	117	27
Zachodniopomorskie	103	8	5	30	50	10
Dolnośląskie	133	26	17	33	53	4
Opolskie	68	2	12	17	33	4
Kujawsko-Pomorskie	127	2	12	29	67	17
Pomorskie	98	6	4	22	51	15
Warmińsko-Mazurskie	100	10	12	27	45	6
Razem	2173	72	108	372	1168	453

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Source: Calculations based on Local Data Bank.

Do drugiej grupy zaliczono gminy o wysokiej dostępności IOB, czyli te, w których na 100 podmiotów gospodarczych przypadało 12–15,9 instytucji otoczenia biznesu. Średnio co 20. gmina cechowała się wysoką dostępnością IOB. Łącznie na obszarze 5% gmin zaliczonych do tej grupy, skoncentrowanych było 10% wiejskich podmiotów gospodarczych oraz ponad 17% IOB. Iloraz lokalizacji wynosił 1,71, czyli w tej grupie także wystąpiła nadreprezentacja instytucji otoczenia biznesu względem potencjału ekonomicznego. Prawie 60% (58,7%) gmin posiadało status miejsko-wiejski. Najwięcej jednostek z tej grupy należało do województw: dolnośląskiego, wielkopolskiego i mazowieckiego. Łącznie w wymienionych regionach skoncentrowanych było prawie 42% ogółu jednostek cechujących się wysoką dostępnością IOB. Z kolei w województwach: lubelskim, podkarpackim i świętokrzyskim nie było ani jednej gminy z grupy drugiej. Jednostki przestrzenne z tej grupy, podobnie jak z poprzedniej, odznaczały się dobrze rozwiniętymi funkcjami pozarolniczymi [por. Bański, Stola 2002] i wysokotowarowym rolnictwem [por. Kulikowski 2012].

Do trzeciej grupy zaliczono jednostki przestrzenne odznaczające się średnim poziomem dostępności IOB. Przeciętnie na 100 podmiotów gospodarczych przypadało w nich 8–11,9 IOB. W 2012 roku takich gmin było 372, tj. 17,1% ich ogółu, a skupiały one 23% wiejskich podmiotów gospodarczych oraz 27,6 IOB zlokalizowanych na obszarach wiejskich. W układzie przestrzennym wyraźnie widać, że są one położone głównie w województwach północnych (warmińsko-mazurskie, pomorskie, zachodniopomorskie) i zachodnich (lubuskie, dolnośląskie

i wielkopolskie). Łącznie wymienione regiony obejmowały prawie połowę (47%) gmin należących do trzeciej grupy. Ich położenie nawiązuje do położenia dawnych PGR [por. Rosner 2007]. Słaba kondycja tych gospodarstw w okresie gospodarki rynkowej spowodowała, z jednej strony, ich likwidację oraz wsparcie unijne, z drugiej strony. Stosunkowo duży napływ środków finansowych z UE [por. Rudnicki 2010] dał asumpt do powstawania IOB.

Grupy czwarta i piąta obejmowały gminy o niskiej i bardzo niskiej dostępności IOB. Wskaźnik obrazujący ich liczbę na 100 podmiotów gospodarczych kształtował się odpowiednio na poziomie 4–7,9 oraz poniżej 3,9. Łącznie takie jednostki stanowiły 3/4 ogólnej ich liczby i skupiały ponad 60% podmiotów gospodarczych i tylko 40% IOB. Iloraz lokalizacji był zdecydowanie niższy od 1, co wskazuje na niedobór IOB względem potencjału ekonomicznego tych terenów. Obszary te położone były we wschodniej, południowo-wschodniej oraz centralnej części kraju i obejmowały tereny należące do dawnych zaborów rosyjskiego i austriackiego. Podział wg tych granic historycznych był, w przypadku analizowanego wskaźnika, bardzo wyraźny. Wśród gmin o niskiej dostępności 3/4 posiadało status wiejski, a w grupie o bardzo niskiej dostępności, takie gminy stanowiły ponad 90%. Charakterystyczną ich cechą było rozdrobnione, niskotowarowe rolnictwo [por. Rosner 2007; Kulikowski 2012] i słabo rozwinięte funkcje pozarolnicze [por. Bański, Stola 2002].

Reasumując, można stwierdzić, że rozkład przestrzenny analizowanego wskaźnika był niestandardowy. Zwykle mierniki charakteryzujące poziom rozwoju gospodarczego rozkładały się zgodnie z teorią rdzeń–peryferie [por. np. Rosner 2007], czyli najwyższe wartości były charakterystyczne dla obszarów podmiejskich i w miarę oddalania się od centrum ulegały one zmniejszeniu. W przypadku dostępności IOB sytuacja przedstawiała się odmiennie. Wpływ aglomeracji na lokalizację tego typu instytucji był słaby, toteż gminy podmiejskie nie odznaczały się bardzo wysoką dostępnością IOB. Natomiast wyraźny był wzrost wartości analizowanego wskaźnika w miarę przesuwania się z regionów wschodnich ku zachodnim.

DOSTĘPNOŚĆ INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU DLA LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM NA OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE W 2012 ROKU

W 2012 roku przeciętnie na polskiej wsi na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało prawie 0,9 IOB i był to wskaźnik znacznie niższy aniżeli w kraju (2,24) i w miastach (3,35). W przekroju poszczególnych gmin wskaźnik ten wahał się od 0 do 5,7. Przyjmując jako kryterium liczbę IOB na 100 osób w wieku produkcyjnym, obszary wiejskie podzielono na 5 grup o różnej dostępności. Szczegółowe informacje zamieszczono w tab. 5 i na rys. 2.

Generalnie można stwierdzić, że zaledwie co dziesiąta gmina odznaczała się bardzo wysoką lub wysoką dostępnością instytucji otoczenia biznesu dla osób w wieku produkcyjnym. Prawie 60% z nich posiadało status miejsko-wiejski (tab. 6).

TABELA 5. Liczba IOB na 100 osób w wieku produkcyjnym na obszarach wiejskich w Polsce w 2012 roku

TABLE 5. Number of entities per 100 people of working age in rural area in Poland in 2012

Liczba IOB na 100 osób w wieku produkcyjnym (dostępność)	Liczba			Struktura (%)			Iloraz lokalizacji
	gmin	osób w wieku produkcyjnym (tys.)	IOB (tys.)	gmin	ludności w wieku produkcyjnym	IOB	
2,4 i więcej (bardzo wysoka)	79	619,7	21,1	3,6	5,7	21,4	3,8
1,7–2,3 (wysoka)	89	605,2	11,9	4,1	5,5	12,1	2,2
0,9–1,6 (średnia)	412	2 655,3	30,7	19,0	24,3	31,1	1,3
0,3–0,8 (niska)	1387	6 359,4	33,7	63,8	58,2	34,1	0,6
0,0–0,2 (bardzo niska)	206	682,6	1,3	9,5	6,3	1,3	0,2
Razem	2173	10 922,3	99,0	100,0	100,0	100,0	1,0

Źródło: Obliczenia na podstawie BDL, GUS.

Source: Calculations based on Local Data Bank.

Zlokalizowane one były głównie w czterech województwach: dolnośląskim (42), mazowieckim (25), wielkopolskim (21) i zachodniopomorskim (19). W wymienionych regionach łącznie było prawie 64% ogólnej liczby jednostek cechujących się bardzo wysoką i wysoką dostępnością IOB (tab. 7). Z kolei w województwach: podlaskim, podkarpackim i świętokrzyskim takich gmin było najmniej (od 0 do 1; łącznie 2).

TABELA 6. Dostępność IOB w gminach wg ich statusu administracyjnego w Polsce w 2012 roku
TABLE 6. Business Support Entities availability in communities by their administrative status in Poland in 2012

Dostępności IOB	Liczba gmin			Struktura gmin (%)		
	miejsko-wiejskich	wiejskich	razem	miejsko-wiejskich	wiejskich	razem
Bardzo wysoka	45	34	79	57,0	43,0	100,0
Wysoka	52	37	89	58,4	41,6	100,0
Średnia	190	222	412	46,1	53,9	100,0
Niska	303	1084	1387	21,8	78,2	100,0
Bardzo niska	12	194	206	5,8	94,2	100,0
Razem	602	1571	2173	27,7	72,3	100,0

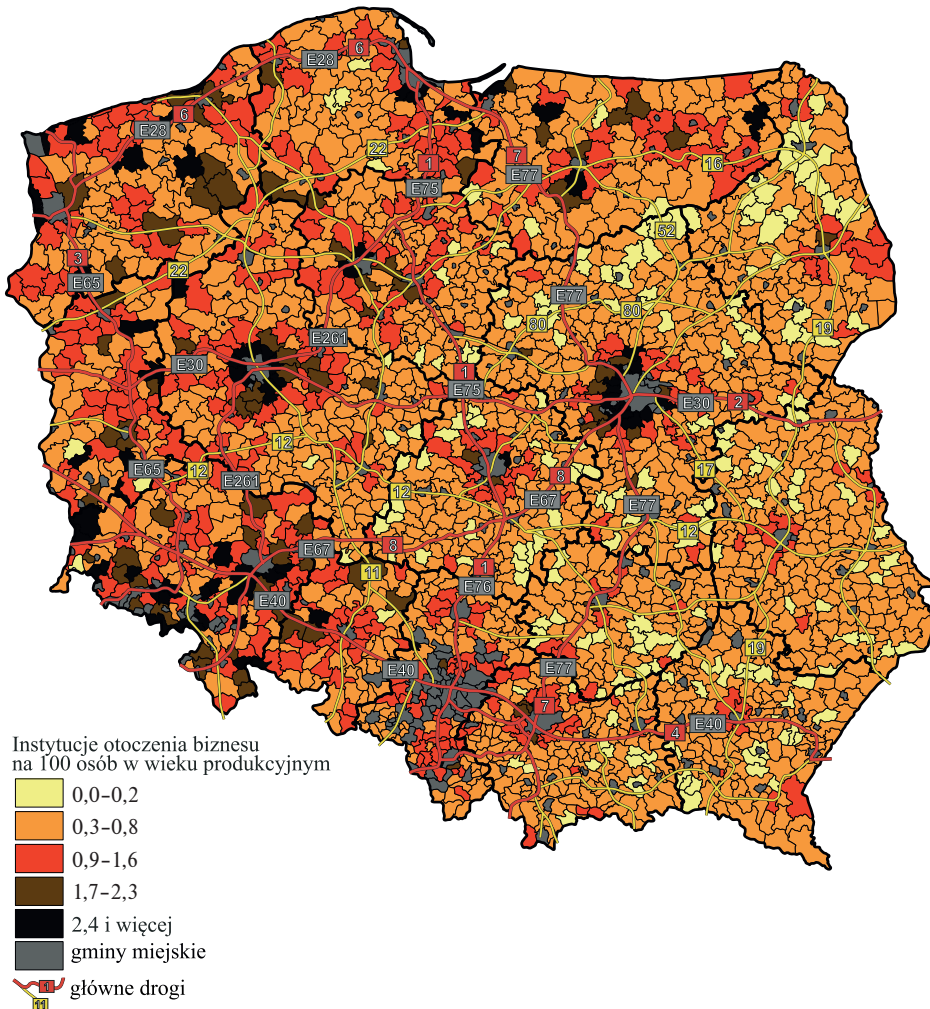
Źródło: Obliczenia własne.

Source: Calculations based on Local Data Bank.

Natomiast niską i bardzo niską dostępność w świetle przyjętego miernika zanotowano w 1593 jednostkach przestrzennych, tj. 64,5%. W tych grupach tylko co piąta (19,8%) miała status miejsko-wiejski. Ich położenie nawiązywało do Polski wschodniej oraz do obszarów peryferyjnych w obrębie poszczególnych województw.

Ze względu na fakt, że rozkład przestrzenny obydwu wskaźników był w znacznym stopniu podobny (współczynnik korelacji wynosił 0,768), poniżej skupiono się głównie na różnicach i podobieństwach.

Po pierwsze, wskaźnik obrazujący dostęp osób w wieku produkcyjnym do IOB odznaczał się większym zróżnicowaniem przestrzennym aniżeli wskaźnik opisujący relacje między IOB a podmiotami gospodarczymi ogółem. W pierwszym przypadku współczynnik zmienności wynosił 88,5%, w drugim 58,7%. Było to związane głównie z większymi dysproporcjami między rozmieszczeniem ludności w wieku produkcyjnym [por. Rosner 2012] niż podmiotów gospodarczych ogółem [por. Kamińska 2011]. Różnice w rozmieszczeniu podmiotów gospodarczych niwelowane zostały przez podmioty publiczne.

RYSUNEK 2. Instytucje otoczenia biznesu na 100 osób w wieku produkcyjnym na obszarach wiejskich w Polsce w 2012 roku

FIGURE 2. Business support entities per 100 people of working age in rural areas in Poland in 2012

Źródło: Opracowanie własne.

Source: Own elaboration.

Średnią dostępnością charakteryzowała się co czwarta gmina, z których ok. 46% miało status miejsko-wiejski. Większość z nich reprezentowała województwa zachodnie i południowo-zachodnie, które znajdowały się w każdej gminie (służba zdrowia, administracja itp.). Tego typu podmioty włączono do analizy, bo także one ubiegały się o środki unijne, a zatem potrzebowały wsparcia ze strony IOB.

TABELA 7. Gminy o zróżnicowanym dostępie mieszkańców w wieku produkcyjnym do instytucji otoczenia biznesu w Polsce wg województw w 2012 roku

TABLE 7. Communities with diverse availability of business support entities in Poland sorted by people of working age, by voivodeship in 2012

Województwo	Liczba gmin o dostępności					
	razem	bardzo wysokiej	wysokiej	średniej	niskiej	bardzo niskiej
Łódzkie	159	1	3	19	109	27
Mazowieckie	279	15	10	30	183	41
Małopolskie	168	1	4	25	121	17
Śląskie	118	2	2	43	71	0
Lubelskie	193	0	0	11	153	29
Podkarpackie	144	0	0	9	111	24
Podlaskie	105	0	1	11	70	23
Świętokrzyskie	97	0	1	9	67	20
Lubuskie	74	5	6	29	32	2
Wielkopolskie	207	10	11	48	132	6
Zachodniopomorskie	103	10	9	35	49	0
Dolnośląskie	133	23	19	40	50	1
Opolskie	68	2	5	25	35	1
Kujawsko-Pomorskie	127	2	6	28	84	7
Pomorskie	98	4	5	27	58	4
Warmińsko-Mazurskie	100	4	7	23	62	4
Razem	2173	79	89	412	1387	206

Źródło: Zestawienie własne.

Source: Own elaboration.

Po drugie, rozkład wskaźnika obrazującego IOB na 100 osób w wieku produkcyjnym nawiązywał do teorii rdzeń–peryferie, tzn. był wyraźnie wyższy w gminach podmiejskich i malał w miarę oddalania się od głównych aglomeracji miejsko-przemysłowych. Także w gminach północnych oraz zachodnich zanotowano wyższe wskaźniki aniżeli we wschodnich i południowych. W przypadku wskaźnika opisującego IOB na 100 podmiotów gospodarczych nie stwierdzono wpływu dużych miast na kształtowanie się jego wartości. Podział na Polskę Wschodnią i Zachodnią był wyraźny w przypadku obydwu wskaźników.

Po trzecie, rozkłady przestrzenne obydwu wskaźników nawiązywały do granic dawnych zaborów. Na obszarach zaborów rosyjskiego i austriackiego wskaźniki były zdecydowanie niższe niż na terenach zboru pruskiego.

PODSUMOWANIE

Dostępność instytucji otoczenia biznesu na obszarach wiejskich w Polsce była niezadowolająca niezależnie od przyjętego miernika. Szczególnie dobrze było to widoczne przy porównywaniu analizowanych wskaźników na wsi z analogicznym

w kraju i w miastach. Ok. 30% gmin odznaczało się niską lub bardzo niską dostępnością, a tylko ok. 8% jednostek przestrzennych cechowała bardzo wysoka i wysoka dostępność.

Gminy miejsko-wiejskie charakteryzowały się zdecydowanie wyższą dostępnością IOB aniżeli gminy wiejskie. Potwierdziło to znaczenie małych miast dla rozwoju obszarów wiejskich [por. Heffner, Marszał 2006]

Obszary tzw. Polski Wschodniej (z wyjątkiem woj. warmińsko-mazurskiego) cechowały się zaskakująco niską dostępnością IOB, pomimo realizacji polityki spójności oraz programów unijnych dedykowanych wyłącznie tym obszarom [por. Rudnicki 2010].

Intensywna współpraca transgraniczna była czynnikiem stymulującym powstawanie IOB, co było bardzo dobrze widoczne na obszarach położonych wzdłuż czeskiej i niemieckiej granicy. Słaba przenikalność wschodniej granicy państwowej i taka też kooperacja między państwami na wschodzie nie była czynnikiem pobudzającym powstawanie instytucji otoczenia biznesu [por. Miszczuk 1999].

Wiejskie obszary o charakterze polifunkcyjnym cechowały się wyższą dostępnością IOB aniżeli obszary o charakterze monofunkcyjnym. Podobną zależność zauważono między charakterem rolnictwa i dostępnością IOB. Gminy z dominującym rolnictwem rozdrobnionym i niskotowarowym charakteryzowały się niższą dostępnością aniżeli tereny rolnictwa wielkoobszarowego i wysokotowarowego.

Poprawa dostępności IOB powinna stać się priorytetem działania władz samorządowych. Jak wynika z badań [por. Baumol 1990; Sobel 2008; Keasey, Watson 1986, 1991 i in.], instytucje takie wpływają na rozwój przedsiębiorczości, a tym samym na rozwój regionalny i poprawę warunków życia lokalnych społeczności.

BIBLIOGRAFIA

- Aidis R., Estrin S., Mickiewicz T., 2008: Institutions and entrepreneurship development in Russia: a comparative perspective. *Journal of Business Venturing*, vol. 23, p. 656–672.
- Audretsch D.B., Carree M.A., van Steel A.J., Thurik A.R., 2002: *Impeded industrial restructuring: the growth penalty*. *Kyklos*, vol. 55, no. 1, p. 81–97.
- Audretsch D.B., Thurik A.R., 2001: What is new about the new economy: sources of growth in the managed and entrepreneurial economies. *Industrial and Corporate Change*, vol. 10, p. 267–315.
- Bański J., Stola W., 2002: Przemiany struktury przestrzennej i funkcjonalnej obszarów wiejskich w Polsce. *Studia Obszarów Wiejskich*, vol. 3.
- Bański J., Szymańska M., Czapiewski K., 2014: *Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich – diagnoza, kierunki, rekomendacje dla polityki rozwoju obszarów wiejskich*. FDPA, Warszawa.
- Baumol W., 1990: Entrepreneurship: productive, unproductive and destructive. *The Journal of Political Economy*, no. 98 (5), p. 893–921.
- Burdecka W., 2004: *Instytucje otoczenia biznesu*. PARP, Warszawa.
- Carlsson B., 1992: The rise of small business; causes and consequences, [w:] *Singular Europe, Economy and Policy of European Community After 1992*, W.J. Adams (red.), University of Michigan Press.
- Ciolek S., 1999: Wpływ granicy i współpracy transgranicznej na rozwój lokalny i regionalny zachodnich obszarów przygranicznych, [w:] *Rola granicy i współpracy transgranicznej w rozwoju*

- ju regionalnym i lokalnym, A. Mync, R. Szul (red.). Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego Uniwersytet Warszawski, s. 159–187.
- Cole J.H., 2003: The contribution of economic freedom to world economic growth, 1980–1999. *Cato Journal*, vol. 23, p. 189–198.
- Cromie S., 1991: The problems experienced by young firms., *International Small Business Journal*, vol. 9, no. 3, p. 43–61.
- Cunningham J.B., Lischeron J., 2000: Defining entrepreneurship. *Journal of Small Business Management*, no. 15 (5), p. 45–61.
- Delic A., Alpeza M., Oberman-Peterka S., 2012: Role of entrepreneurship support institutions in development of the economy of eastern Croatia: case of centre for entrepreneurship Osijek. *Economy of eastern Croatia yesterday, today, tomorrow*, vol. 1, p. 32–42.
- Dominiak J., 2013: Rola otoczenia biznesu w rozwoju regionalnym w Polsce, [w:] Conditions of socio-economic development of spatial systems, Z. Ziolo, T. Rachwał, (red.). *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego* nr 22.
- Dorożyński T., Urbaniak W., 2011: *Rola instytucji otoczenia biznesu we wspieraniu inwestorów zagranicznych w województwie łódzkim*. Łódź.
- Dutkowski M., Gawlikowska-Hueckel K., 2000: *Sytuacja społeczno-gospodarcza nowych województw*. IBnGR, Gdańsk.
- European competitiveness report 2001*, 2001: European Commission, Luxembourg. s. 19.
- Evans D.S., Leighton L.S., 1989: Some empirical aspects of entrepreneurship. *American Economic Review*, vol. 79, p. 519–535.
- Filipiak B., Ruszała J., 2009: *Instytucje otoczenia biznesu. Rozwój, wsparcie, instrumenty*. Difin, Warszawa.
- Gałązka A., Mync A., 1999: Zmiany społeczno-gospodarcze na obszarach przygranicznych w warunkach otwierających się granic, [w:] *Rola współpracy transgranicznej w rozwoju regionalnym i lokalnym*, A. Mync, R. Szul (red.). EIRRiL UW, Warszawa, s. 42–111.
- Globalisation and Competitiveness: Relevant Indicators*, 1996: STI Working Papers no. 5, OECD, Paris, s. 20.
- Górzyński M., Pander W., Koć P., 2006: *Tworzenie związków kooperacyjnych między MSP oraz MSP i instytucjami otoczenia biznesu*. PARP, Warszawa.
- Heffner K., Marszał T. (red.), 2006: Uwarunkowania rozwoju małych miast. *Biuletyn KPZK PAN*, z. 226, Warszawa.
- Hisrich R.D., Brush C.G., 1987: Women Entrepreneurs: A longitudinal study, [w:] *Entrepreneurship Research*, N.C. Churchill (ed.). Babson College, Wellesley, MA: Center for Entrepreneurial Studies, p. 187–199.
- Kamińska W., 2006: *Pozarolnicza indywidualna działalność gospodarcza w Polsce w latach 1988–2003*. IGiPZ PAN, Warszawa.
- Kamińska W., 2011, Aktywność gospodarcza osób fizycznych na obszarach wiejskich w Polsce, [w:] *Obszary wiejskie: wielofunkcyjność, migracje, nowe wizje rozwoju*, W. Kamińska, K. Heffner (red.). *Studia KPZK PAN*, vol. CXXXIII, Warszawa, s. 103–127.
- Keasey K., Watson R., 1986: The prediction of small company failure: some behavioural evidence for the UK. *Accounting and Business Research*, p. 49–57.
- Keasey K., Watson R., 1991: The state of the art of small firm failure prediction: achievements and prognosis. *International Small Business Journal*, vol. 9, no. 4, p. 11–28.
- Kulikowski R., 2012: Produktywność i towarowość rolnictwa w Polsce. *Barometr Regionalny. Analizy i Prognozy*, nr 4 (30), s. 17–29.
- Marlow S., 2006: Enterprising Futures or Dead-End Jobs? Women, Self Employment and Social Exclusion. *International Journal of Manpower Studies*, vol. 27 (6), p. 588–600.
- Miszczuk A., 1999: Wpływ granicy i współpracy transgranicznej na rozwój regionalny i lokalny Lubelszczyzny, [w:] *Rola granicy i współpracy transgranicznej w rozwoju regionalnym i lokalnym*, A. Mync R. Szul (red.). Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego Uniwersytet Warszawski, s. 132–158.

- Pissarides F., Singer M., Svejnar J., 2003: Objectives and constraints of entrepreneurs: evidence from small and medium-sized enterprises in Russia and Bulgaria. *Journal of Comparative Economics*, vol. 31, p. 503–531.
- Powell B., 2003: Economic freedom and growth: the case of the Celtic tiger. *Cato Journal*, vol. 22, p. 431–448.
- Radaev V., 2005: Establishing trust in a distrustful society: the case of Russian business, [w:] *Trust and Entrepreneurship: A West-East Perspective*, H. Hohmann, F. Welter (eds.). Edward Elgar, Cheltenham, UK, p. 114–135.
- Ray D.M., 1993: Understanding the entrepreneur: entrepreneurial attributes, experience and Skills. *Entrepreneurship & Regional Development*, vol. 5, p. 345–57.
- Reynolds P., Hay M., Camp S.M., 1999: *Global Entrepreneurship Monitor: 1999 Executive Report*. (<http://www.gemconsortium.org>).
- Roberts K., Zhou C., 2000: New private enterprises in three transitional contexts: Central Europe, the former Soviet Union and China. *Post-Communist Economies*, vol. 12, p.186–199.
- Rosner A. (red.), 2007: *Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich a zróżnicowanie dynamiki przemian*. IRWiR PAN, Warszawa.
- Rosner A., 2012: *Zmiany rozkładu przestrzennego zaludnienia obszarów wiejskich. Wiejskie obszary zmniejszające zaludnienie i koncentrujące ludność wiejską*. IRWiR PAN Warszawa.
- Rudnicki R., 2010: Zróżnicowanie przestrzenne wykorzystania funduszy Unii Europejskiej przez gospodarstwa rolne w Polsce w latach 2004–2006. Seria: *Studia i Prace z Geografii i Geologii* nr 17, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Salamonsen K., Henriksen J.T., 2015: Small Businesses Need Strong Mediators: Mitigating the Disadvantages of Peripheral Localization Through Alliance Formation. *European Planning Studies*, vol. 23, Issue 3, p. 529–549.
- Smallbone D., 1991: Success and failure in new business start-ups. *International Small Business Journal*, vol. 8, no. 2, p. 34–45.
- Smallbone D., Welter F., 2001: The distinctiveness of entrepreneurship in transition economies. *Small Business Economics*, vol. 16, p. 249–262.
- Sobel R.S., 2008: Testing Baumol: Institutional Quality and the Productivity of Entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, vol. 23, p. 641–655.
- Spencer J.W., 2003: *How political environments affect the growth of firms: evidence from small and large enterprises in Latin America*. The Center for Latin America Issues, The George Washington University, Washington.
- Theo W.M., Chong S., 2007: Theorizing a Framework of Factors Influencing Performance of Women Entrepreneurs in Malaysia. *Journal of Asia Entrepreneurship and Sustainability*, vol. 3.2, p. 1–17.
- Ustawa z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. nr 173, poz 1807.
- Watson K., Hogarth-Scott, S. Wilson N., 1998: Small business start-ups: success factors and support implications. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, vol. 4, no. 3, p. 217–238.
- Webster L., 1992: Private sector manufacturing in Hungary: a survey of firms. Industry Division. *Industry and Energy Department*. The World Bank.
- Wennekers S., Thurik R., 1999: Linking Entrepreneurship and Economic Growth. *Small Business Economics*, vol.13, p. 27–55.
- Yusuff O.S., 2013: Gender differentials in factors affecting performance of small-scale enterprises in Lagos state – Nigeria. *Innovative Issues and Approaches in Social Sciences*, vol. 6, no. 2, p. 21–39.
- Zacharakis A., Bygrave W., Shepherd D., 2000: *Global entrepreneurship monitor: National entrepreneurship assessment*. Kauffman Center for Entrepreneurial Leadership Kansas City.

AVAILABILITY OF BUSINESS ENVIRONMENT INSTITUTIONS IN RURAL AREAS OF POLAND – SPATIAL DIFFERENTIATION

Abstract: The aim of this paper is to determine the availability of chosen business support providers in rural areas, in Poland. The number of providers per 100 economic entities registered in the National Business Registry system and their number per 100 inhabitants of working age were used as an indication of their availability. All rural communities and rural parts of urban-rural communities were included in the research. Towns with up to 10,000 citizens were also included in the analysis. Legal Entities, determined as Business Support providers included postal and courier activities, financial services, real estate services, legal and accounting firms, and also conducting advertising and market research and activities connected with office administration. Based on this research, it can be stated that the level of institutional business support availability in rural areas in Poland was low regardless its type. This was particularly evident when analysed indicators were compared to analogous indexes for the state and for cities. Around 1/3 of communities were characterised by a low level of institutional support availability, and only around 8% of spatial units by very high and high availability. Urban-rural communities are characterised by higher institutional support availability than rural communities. Rural areas with polifunctional nature were characterised by higher availability than areas with monofunctional character.

Key words: business environment institutions, availability, rural areas